
INSPRAAK VAN MINDERJARIGEN MET GEDRAGS- EN EMOTIONELE STOORNISSEN DOOR HET OOG VAN DE HULPVERLENER.

Britt Van Tricht

Studentennummer: 202289154

Bachelorproject: Inclusie, intersectionaliteit en participatie

1. INLEIDING

1.1. AANLEIDING

Inspraak van minderjarigen binnen de hulpverlening is een essentieel recht, waar zowel in het beleid als praktijk nog nooit zoveel aandacht aan gegeven is als de dag van vandaag. Maar hoe wordt dit recht nu echt wordt ervaren en toegepast, in een setting zoals de niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp? Deze vraag kwam voor mij scherp naar voren tijdens mijn stage in het multifunctioneel centrum Capelderij, waar het recht op inspraak een onderwerp is dat sterk leeft. Zo heb ik binnen mijn stage de kans gekregen om onder andere mee te werken aan de jaarlijkse jongerenbevraging. Hierbij wordt er aandacht geschonken aan wat zij veranderd willen zien, wat er beter kan, wat goed is, ...

Deze ervaring heeft me aan het denken gezet. Wat gebeurt er met de inspraak van de jongeren in de praktijk? In hoeverre is het recht op inspraak realiseerbaar voor hulpverleners die werken met jongeren die een GES-problematiek hebben? Zo kwam ik tot de bredere vraag die ik verder wil onderzoeken:

Hoe ervaren hulpverleners het recht op inspraak van minderjarigen binnen de niet rechtsreeks toegankelijke jeugdhulp, die gericht is op jongeren met gedrags- en emotionele stoornissen?

Het is belangrijk om jongeren te empoweren en de perspectieven van jongeren te kennen, maar op welke manier kunnen we dit effectief doen in de context van jongeren met gedrags- en emotionele stoornissen? Welke stappen dienen er gezet te worden om de inspraak van deze jongeren daadwerkelijk te realiseren? Door hier op in te gaan, wil ik niet alleen in kaart brengen wat hulpverleners doen om inspraak van de jongeren mogelijk te maken, maar ook welke uitdagingen zij ervaren bij het werken met deze doelgroep binnen de niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp?

Inspraak van jongeren realiseren vraagt echter iets van de hulpverleners. Het is aan hulpverleners om jongeren met een GES-problematiek enerzijds op een gelijkwaardige manier te benaderen en anderzijds ook hun professionaliteit op constructieve wijze in te zetten en de inspraak van de jongeren daadwerkelijk realiseerbaar te maken. Dit vergt een mindset van de hulpverlener waarin de jongere en hun behoeften centraal staan.

Een belangrijke ontwikkeling die van toepassing is binnen dit kader is de invoering van het nieuwe Decreet Rechtspositie voor Minderjarigen. Het legt een duidelijke nadruk op de rechten van de minderjarigen binnen de hulpverlening, alsook niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp, waar recht op inspraak dus ook een enorme rol in speelt. Het nieuwe decreet legt de nadruk op dat jongeren niet enkel gehoord moeten worden, maar dat ze ook actief betrokken moeten worden bij de beslissingen die gemaakt worden, die invloed hebben op hen. (Blondeel, 2024) Het biedt ook een kans om de inspraak van jongeren binnen de jeugdhulp structureel te versterken. Echter stelt het hulpverleners voor op nieuwe uitdagingen, wat het realiseren van inspraak soms moeilijk maakt, in een context met jongeren die gedrags- en emotionele stoornissen hebben. Zo is respect voor diversiteiten een waarde die heel erg belangrijk is binnen het werk met deze doelgroep. Ongeacht de problematiek die de jongeren hebben, is het essentieel om te luisteren én aan de slag te gaan met wat de jongere te zeggen heeft, waar die

nood aan heeft, waar die verandering acht te zien. Dit maakt dat de gevoelens, behoeften en perspectieven van de jongere wordt erkend.

2. EEN STAGE MET HET OOG OP JONGEREN MET GEDRAGS- EN EMOTIONELE STOORNISSEN

Zoals eerder vermeld heeft mijn stage plaatsgevonden in het MFC Capelderij te Buggenhout. Dat is een multifunctioneel centrum, erkend door het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap, waarbij jongeren tussen 10 en 21 jaar met een GES-problematiek worden begeleidt. MFC Capelderij levert verschillende vormen van nabije hulp, waaronder dagopvang, residentieel verblijf en al dan niet ambulante begeleiding voor de jongeren en de context.

GES? WAT MOET IK ME DAAR BIJ VOORSTELLEN?

GES, of wel gedrags- en emotionele stoornissen is een verzamelnaam voor verschillende stoornissen die gepaard gaan met zowel gedrag dat naar buiten toe zichtbaar is, zoals opstandig gedrag, als innerlijke gevoelens, zoals woede of angst. Vaak begint dit wanneer ze nog kind zijn, of tijdens de adolescentie. Enkele voorbeelden van GES zijn ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder) waarbij er moeite is met concentratie en rust, maar ook hechtingsstoornissen waar er moeilijkheden zijn in het aangaan van gezonde relaties. Ook depressie en ook separatieangststoornissen horen hieronder. Het is ook belangrijk om te weten dat deze stoornissen in combinatie kunnen voorkomen, waardoor de uitdagingen voor de jongeren nog complexer kunnen zijn. (*Gedrags- en Emotionele Stoornis*, z.d.)

IS EEN MFC DAN OOK ENKEL GERICHT OP JONGEREN MET GEDRAGS- EN EMOTIONELE STOORNISSEN?

Neen, niet elk MFC is gericht op jongeren met gedrags- en emotionele stoornissen. Dit wisselt van centrum tot centrum. Bij Multifunctionele centra ligt de focus op personen met een handicap die nood hebben aan een bepaalde specifieke ondersteuning. Dit is tot een leeftijd van 21 jaar, maar met uitzondering kan dit worden verlengd tot 25 jaar. En zoals eerder aangegeven staat een MFC in voor het geven van begeleiding, het bieden van opvang, al dan niet schoolaanvullend of schoolvervangend, en residentieel verblijf. (*Wat Is een Multifunctioneel Centrum (MFC)?* | VAPH, z.d.)

Om toegang te krijgen tot het krijgen van begeleiding, opvang, Etc. binnen een multifunctioneel centrum is er een jeugdhulpbeslissing nodig van de intersectorale toegangspoort. Dit komt omdat een MFC valt binnen de niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. (*Wat Is een Multifunctioneel Centrum (MFC)?* | VAPH, z.d.)

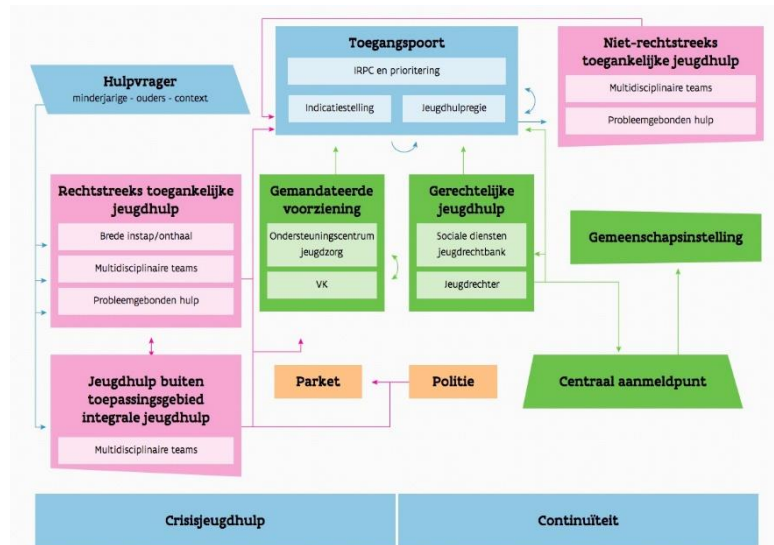
EN WAT HOUDT DE TERM “NIET RECHTSTREEKS TOEGANKELIJKE HULP” DAN IN?

Binnen de integrale jeugdhulpverlening wordt er een onderscheid gemaakt tussen rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp en niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. Rechtstreeks toegankelijke hulp bevat organisaties die rechtstreeks toegankelijk zijn. Dit kan gaan om het JAC, het CAW, het CLB, ... Men kan zelf contact opnemen met de hulpverlener en hier dan ook meteen terecht. (*Integrale Jeugdhulpverlening*, z.d.)

De niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp is in dat opzicht een stuk complexer. Het is een vorm van gespecialiseerde hulp die niet voor iedereen toegankelijk is. Het is hulp specifiek voor kinderen en jongeren met een handicap of een vermoeden van een handicap, maar ook met gedragsstoornissen, psychische stoornissen, ... of waarbij er nood is aan extra ondersteuning, waarbij RTH niet voldoende is. (*Intersectorale Toegangspoorten (ITP) en Teams Continuïteit en Jonge Kind*, z.d.)

Dit gaat onder andere om residentieel verblijf binnen een multifunctioneel centra van het VAPH, of voorzieningen binnen het agentschap Opgroeien. Een voorziening binnen dat agentschap is bijvoorbeeld het Centra voor kinderzorg en gezinsondersteuning. (*Niet-rechtstreeks Toegankelijke Jeugdhulp*, z.d.)

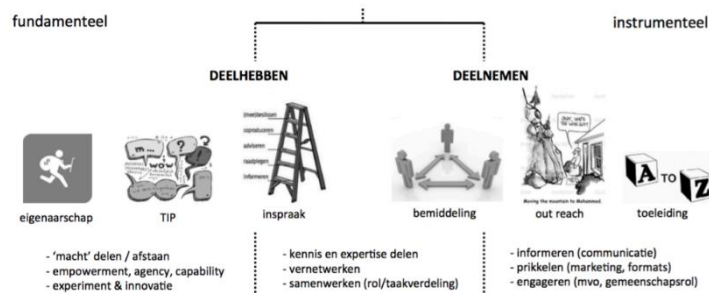
Om toegang te krijgen tot deze hulpverlening is er een aanmelding nodig bij de intersectorale toegangspoort. Dit is een overheidsinstantie die de hulpvraag zorgvuldig onderzoekt en bekijkt of het gevraagde aanbod daadwerkelijk noodzakelijk en passend is. Deze aanvraag gebeurt door een hulpverlener, genaamd de CPA of contactpersoon-aanmelder. De CPA kan het Centrum voor Leerlingbegeleiding zijn, maar evengoed een huisarts of het CAW. Dit is een proces dat telkens gebeurt in samenspraak met de jongere en de ouders. Hierbij wordt er een aanmeldingsdocument opgemaakt waar, zowel de hulpvraag, als de situatie van de jongere in beschreven wordt. Binnen het ITP werken er twee teams; het team indicatiestelling, oftewel de dossierbeheerder, en het team jeugdhulpregie. De dossierbeheerder is verantwoordelijk voor het behandelen van aanvragen voor persoonlijk assistentiebudget, individuele materiële bijstand en het coördineren van specifieke acties. Het is aan hun om een indicatiestellingsverslag op te maken. Dit is een document waarin wordt bepaald of iemand in aanmerking komt voor de ondersteuning of niet. Anderzijds staat het team jeugdhulpregie in voor het uitzoeken van welke hulpverlening er nodig is en wie dit zal uitvoeren. Er wordt dan een jeugdhulpverleningsvoorstel voorgelegd. Wanneer de hulpverlening van start gaat, ontvangt de minderjarige een jeugdhulpverleningsbeslissing. (*Intersectorale Toegangspoorten (ITP) en Teams Continuïteit en Jonge Kind*, z.d.)

FIGUUR 1, JEUGDHULP

INSPRAAK ALS SLEUTEL TOT GOEDE ZORG

Inspraak is een onderdeel van de platte participatieladder van Demos VZW. Deze ladder maakt een onderscheid tussen verschillende niveaus van betrokkenheid. Inspraak betreft het opzetten van bevestigingen,

FIGUUR 2, DEMOS VZW, 2017

contactmomenten, inspraakmomenten waarbij

men als jongere de eigen ervaringen, noden en wensen kan delen en dat hier ook mee aan de slag wordt gegaan. (Demos, z.d.)

Minderjarigen hebben recht op inspraak als het gaat om hun eigen hulpverleningstraject. Het is aan voorzieningen om er voor te zorgen dat er een collectieve inspraakregeling voorzien wordt. De betrokkenheid van de minderjarige is essentieel voor het doen slagen van hulpverlening. Alleen die persoon kan aangeven hoe die kijkt naar de situatie, en op die manier wordt er ook belangrijke info meegedeeld aan de hulpverlener. Het wilt echter niet zeggen dat de jongere bij alles wat hij zegt en doet, gelijk heeft, of waarbij zijn wensen automatisch moeten vervuld worden. Het is aan de hulpverlener om hier professioneel en verantwoordelijk in te handelen. Vanaf de moment dat de hulpverlener afwijkt van de wensen van de jongere, moet dit duidelijk beargumenteerd worden. (*Inspraak en participatie, z.d.*)

Wat betreft Artikel 16 van het DRM, recht op participatie, staat er in vermeld dat de minderjarige het recht heeft om te participeren en dus ook betrokken te worden bij de totstandkoming en uitvoering van de jeugdhulp, en het aanbod binnen het jeugddelinquentierecht. (*Inspraak en participatie, z.d.*)

De jongere heeft het recht om participatief betrokken te zijn bij de regie over het traject en is vrij in het uiten van zijn of haar mening over elke aangelegenheid of procedure betreft de jeugdhulp en het aanbod binnen het jeugddelinquentierecht. Wanneer de minderjarige er niet tot toe in staat is om zijn mening te geven, worden er maatregelen genomen (*Inspraak en participatie, z.d.*)

Binnen dit onderzoek gaat het vooral om inspraak als middel en doel, wat wilt zeggen dat het wordt gezien als een instrument om jongeren te betrekken bij beslissingen die hen aangaan, én als doel op zich om hen invloed te geven. Maar wat als we het gaan bekijken als "inspraak als fundament"? Hierbij is er een verandering in de benadering. Het is niet enkel een proces dat we toepassen om doelen te bereiken, maar ook een basisprincipe van waaruit we vertrekken om mee te gaan werken met de jongeren. Inspraak wordt hierbij als kernwaarde gezien bij het omgaan met jongeren. Het wilt dus zeggen dat inspraak niet als iets extra wordt gezien, maar als basisrecht voor jongeren, wat het eigenlijk ook is. Bij dit perspectief is het dan niet voldoende om de jongeren af en toe inspraak te geven, maar dan zou het gaan om een proces dat continu loopt. Maar de

vraag is hierbij dan of het wel realiseerbaar is om inspraak als fundament te zien, gezien de problematiek dat deze jongeren hebben. (OpenAI, 2024)

Het recht op inspraak voor minderjarigen die te maken hebben met gedrags- en emotionele stoornissen binnen NRTJ is dus iets heel complex. Dit maakte het des te interessanter om de ervaringen van hulpverleners te gaan bevragen.

2.1. ERVARINGEN EN PERSPECTIEVEN VERZAMELEN VAN HULPVERLENERS IN EEN NOTENDOP

Voor dit onderzoek heb ik gekozen voor een kwalitatieve onderzoeksmethode. Hierbij is er gebruikt gemaakt van semigestructureerde interviews. Op die manier had ik toch een houvast, maar door de open vragen was er toch ruimte voor verdieping. Door gebruik te maken van interviews richt ik mij op het verkrijgen van inzichten in de ervaringen en perspectieven van de hulpverlener met betrekking tot het recht op inspraak van minderjarigen met gedrags- en emotionele stoornissen, binnen de niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp.

De interviews werden afgenomen met professionals uit verschillende functies binnen mijn stageplek, waaronder een medewerker van de sociale dienst, een hoofdbegeleider, een trajectcoördinator en de pedagogisch coördinator.

De medewerker van de sociale dienst haar functie is vooral administratie en praktische zaken. Zij organiseert het collectief overleg voor de jongeren. (bijlage 1)

De hoofdbegeleider is bevoegd voor de organisatie binnen de leefgroep en de dagelijkse werking ervan. Hij vormt een tandem met de trajectcoördinator. Hun doel is om het pedagogische stuk te bewaken. (bijlage 2)

De trajectbegeleider heeft als taak om contextbegeleiding te geven. Zij staan zo veel mogelijk in contact met de ouders en het netwerk. Hij is ook de leidinggevende van de leefgroep. Verder werkt hij ook mee met het uitwerken van het pedagogisch beleid. Elke week vindt er een pedagogisch beleidsoverleg plaats. Daar wordt stilgestaan bij de visie en hoe er met de jongeren aan de slag wilt gegaan worden. Een andere taak is permanentie, waarbij elke trajectcoördinator een dag in de week “de hulplijn” is. Dat wilt zeggen dat je beschikbaar bent voor alle groepen en op die manier overkoepelend aan de slag gaat. (bijlage 3)

Dan is er nog de pedagogisch coördinator. Zij is degene die eindverantwoordelijke is rond alle pedagogische aspecten. Ook zij zit mee bij het pedagogisch beleidsoverleg en leidt dit ook. (bijlage 4)

Door aan de slag te gaan met de verschillende functies kom ik zo tot meerdere perspectieven en ervaringen vanuit de functie die ze hebben. Zo kan er ook een breder beeld worden gegeven over hoe inspraak van jongeren met gedrags- en emotionele stoornissen wordt ervaren binnen de niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp, en waar zij uitdagingen zien.

3. DISCUSSIEPUNTEN

“Het krijgen van steun linken de jongeren stevast aan het krijgen van inspraak”
(Meersdom, 2020)

Dit citaat van *sociaal.net* benadrukt hoe belangrijk het is om jongeren mee te laten spreken binnen de hulpverlening die ze krijgen, maar er ook voor hen te zijn, wat tijdens de interviews ook heel erg naar voren kwam. Uit de interviews die ik heb gedaan binnen mijn stage kwamen waardevolle inzichten naar voren over hoe inspraak voor jongeren met een GES-problematiek georganiseerd wordt en welke uitdagingen de hulpverleners ervaren. Inspraak is iets dat stevig verankerd zit in de visie en het beleid van de organisatie. Het zit zo dat in theorie elke jongere inspraak moet hebben in zijn of haar hulpverleningstraject (Meersdom, 2020), maar de praktijk toont al snel dat de dagelijkse toepassing hiervan heel complex kan zijn en vraagt om maatwerk en continue aandacht voor de jongeren en hun noden en behoeften.

Uit de interviews die ik heb gedaan met een medewerker van de sociale dienst, de begeleider, de trajectcoördinator en de pedagogisch coördinator kwamen er al heel wat momenten naar voren waar jongeren inspraak hebben. Dit gaat dan om de tevredenheidsenquête die één keer per jaar wordt georganiseerd, en het collectief overleg dat zich twee keer per jaar voordoet. Dit zijn momenten waarbij jongeren de kans hebben om hun bedenkingen te delen over bepaalde onderwerpen, zoals het beleid of de dagelijkse werking van de voorziening. De resultaten van de tevredenheidsenquête worden telkens besproken op beleidsniveau.

Binnen het leefgroepgebeuren wordt er één keer per maand een bewonersvergadering georganiseerd. De punten die daar worden aangehaald worden dan naar het collectief overleg gebracht waarbij er uit elke leefgroep één afgevaardigde is die deelneemt. Hierbij is ook de directie aanwezig. Dit vormt een platform waarop jongeren gezamenlijk invloed kunnen uitoefenen en inspraak kunnen hebben in de besluitvorming.

Maar wat met dat wat dichterbij de jongere staat? Hun eigen traject? Hun eigen begeleiding?

Uit de interviews blijkt dat inspraak op micro niveau een belangrijke plaats inneemt, maar wat zeker niet zonder uitdagingen loopt. De jongeren hebben met trajectplannen en persoonlijke groeidoelen de kans om mee te denken en te beslissen over hun eigen begeleiding. Trajectplannen worden telkens met de jongere opgesteld en bevatten zowel korte- als lange termijn doelstellingen. Er wordt met de begeleiders besproken wat nodig is om deze doelen te bereiken. Deze doelen kunnen gaan rond zelfstandigheid, hygiëne, ... Hier worden ook privileges aan gekoppeld. Tijdens deze besprekingen is er ruimte om de stem van de jongere te laten horen. Dit wordt telkens meegenomen in het opstellen van het trajectplan. Bij zo'n bespreking worden doelen en besluiten teruggekoppeld naar de jongere. Dit wordt dan ook ondertekend door de jongere.

Inspraak van jongeren in hun traject is een belangrijk onderdeel van de hulpverlening om hen te motiveren om zelf verantwoordelijkheid te nemen. Hoewel het allemaal zo simpel lijkt, gaven de geïnterviewden mee dat de jongeren niet altijd in staat zijn om hun eigen noden of wensen op een duidelijke manier over te brengen. Door hun impulsief reageren en de moeite die ze hebben met

het reguleren van hun gedrag kan het een uitdaging vormen om hen op een constructieve manier bij het proces te betrekken.

Hoewel er altijd geprobeerd wordt om transparant te communiceren en de jongere zoveel mogelijk te betrekken bij beslissingen, zijn er grenzen en blijft het moeilijk om ze inspraak te geven in beslissingen die buiten hun controle vallen. Dit kan leiden tot frustratie bij de jongere, wat er voor kan zorgen dat ze het gevoel krijgen dat hun mening niet telt.

Een opvallend aspect dat naar voren kwam bij de interviews, is dat het essentieel is om duidelijk en open te communiceren. Het bieden van inspraak is één ding, maar het is belangrijk om er voor te zorgen dat de jongere begrijpt waarom bepaalde beslissingen worden genomen. Door transparantie te bieden en het gesprek aan te gaan met de jongere kunnen begeleiders vertrouwen opbouwen en jongeren helpen zodat ze zich gehoord voelen, ondanks de moeilijke situatie. “Evenwicht in de relatie behouden en zien dat je voldoende dicht staat bij de jongeren zodat ze gehoord worden om inspraak te hebben” (Bijlage 2) werd in het interview aangegeven door de hoofdbegeleider.

Toch ligt er een grote uitdaging voor hulpverleners bij de inspraak van jongeren met een GES-problematiek. De combinatie van inspraak en grenzen stellen kan soms tot weerstand of gebrek aan motivatie leiden. Deze jongeren hun sociaal-emotioneel functioneren ligt vaak heel laag waarbij nood is aan structuur en duidelijkheid. De jongeren leven in het hier en nu en verwachten meteen verandering. Wanneer dit niet zo is, kunnen er escalaties ontstaan. Hierbij werd in de interviews aangegeven dat het belangrijk is om in situaties als deze rustmomenten in te zetten en de jongere telkens opnieuw uit te nodigen tot gesprek en mee te laten denken. Het vraagt voor een veilige omgeving waarin jongeren durven spreken en waarbij ze het gevoel hebben dat hun mening er toe doet. Want dat is niet het gevoel dat alle jongeren hebben. Jongeren hebben vaak het gevoel binnen de hulpverlening dat er niet geluisterd wordt naar hun stem. (Meersdom, 2020)

“Een bewonersvergadering zal het verschil niet maken. Het verschil voor de jongeren zit in hoe begeleiders en andere belangrijke figuren in het leven van jongeren dag in, dag uit met hen omgaan.” (Meersdom, 2020)

Zowel uit de interviews als uit het artikel van *sociaal.net* blijkt dat de houding van de begeleider een enorm belangrijke factor is. Jongeren voelen zich gesteund en gehoord wanneer een begeleider echt naar hen luistert, waarbij ze betrokken worden bij beslissingen. Of dit al dan niet lukt, heeft invloed op hun motivatie om aan hun doelen te werken. Dit heeft echter ook invloed op de hulpverleners. Er zal altijd alles aan gedaan worden om de jongeren mee inspraak te geven, maar er wordt wel gekeken of het realistisch en veilig is.

De geïnterviewden benadrukten dat het recht op inspraak iets is dat stevig ingebed zit in de visie van de voorziening, maar in de praktijk is het niet allemaal rozegeur en maneschijn. Het vraagt voor continue focus. Het blijft een uitdaging voor hen om een goede balans te vinden tussen het respecteren van het recht op inspraak, waarbij de jongere autonomie ontwikkelt en het bieden van structuur en veiligheid. In het artikel van *sociaal.net* werd er aangegeven dat dat juist datgene is dat de jongeren missen. Ze hebben het gevoel dat ze hun autonomie en zelfstandigheid zijn verloren. (Meersdom, 2020) Het is een proces dat niet altijd van een leien dak loopt, maar waar hulpverleners telkens zo goed mogelijk proberen af te stemmen op de noden van de jongeren en

de mogelijkheden die er zijn binnen de voorziening. Soms is het zelfs zo dat het te moeilijk is om de inspraak te garanderen omdat de veiligheid van de jongere voor op gaat. Dit komt dan vanuit hun impulsiviteit en niet doordachte beslissingen die ze kunnen maken. Maar de vraag is dan: wat met “Het recht op inspraak” binnen dergelijke situaties?

“De jongeren kunnen altijd overal terecht maar het probleem is personeelstekort.” Is wat de hoofdbegeleider mee gaf tijdens het interview. (bijlage 2)

Verder blijkt dat er vanuit de interviews ook heel wat structurele problemen zijn die er voor zorgen dat het waarborgen van inspraak bemoeilijkt wordt. Één van de aspecten is het hebben van voldoende personeel en stabiele teams. Dit is om het werk en de kwaliteit er van te kunnen verzekeren. Door het personeelstekort en de wisselende teams is het soms moeilijk om inspraak van jongeren te garanderen. (bijlage 2) Dit is iets dat ook werd aangehaald in het onderzoek van een studente Ugent die schreef over dat tijdstekort en het personeelsverloop in de weg liggen om participatie te kunnen garanderen. (Blanckaert, 2024) Hier moet vanuit het beleid hoe dan ook werk van gemaakt worden.

Een ander aspect dat bij de interviews naar voren kwam is dat er onvoldoende middelen zijn om meer tijd te spenderen aan de moeilijkere trajecten. En door meer tijd te spenderen aan de moeilijke trajecten worden de jongeren, waarbij het traject goed loopt, meer vergeten wat maakt dat hun inspraak al wat meer naar de kant wordt geschoven. Dit is iets dat niet zou mogen. Elke jongere heeft recht op zijn of haar inspraak, ondanks de moeilijkheden bij bepaalde trajecten.

4. DE COMPLEXITEIT VAN INSPRAAK IS NIET WEG TE STEKEN.

Er zijn overduidelijk heel wat aspecten die het garanderen van inspraak bij jongeren met gedrags- en emotionele stoornissen bemoeilijken voor de hulpverleners. Het is van cruciaal belang dat hulpverleners kunnen afstemmen op de noden en behoeften van de jongeren, én om hem op een transparante manier steun te bieden en te betrekken bij beslissingen. Dit dient te gebeuren op een manier dat ze zich gehoord voelen en gemotiveerd blijven om mee verantwoordelijkheid te nemen over hun traject en ontwikkeling.

Uit de literatuurstudie valt echter op dat de focus meer ligt op de ervaringen van jongeren wat betreft inspraak, wat niet onbelangrijk is. Maar we mogen de ervaring van hulpverleners zeker niet vergeten. Het is belangrijk om ook de perspectieven en ervaringen van hulpverleners in beeld te brengen, en hier mee aan de slag te gaan, wat naar mijn gevoel niet genoeg gedaan wordt. Zij zijn de personen die met de jongeren werken, en zien waar de moeilijkheden liggen om inspraak te garanderen.

5. WERK AAN DE WINKEL VOOR HET WERKVELD

Het waarborgen van inspraak van jongeren met een GES-problematiek is complex. Hoewel inspraak zeer sterk verankerd is in het beleid, blijkt het in de praktijk zeer uitdagend te zijn door het impulsieve gedrag van de jongeren, de nood aan structuur en grenzen, en de structurele zaken zoals het personeelstekort, en ook wel het tijdsgebrek dat er speelt.

Het feit dat er rond de ervaringen van hulpverleners ook nog niet veel te vinden is, is al een uitdaging op zich. Er moet meer focus komen vanuit het beleid naar de ervaringen van hulpverleners toe. Zij zijn de mensen die, dag in dag uit, met deze jongeren aan de slag gaan en de complexiteit ondervinden als het gaat over inspraak. Het is belangrijk dat hier meer onderzoek naar gedaan kan worden zodat hier vanuit het beleid ook aan kan gewerkt worden.

Verder is de kernuitdaging voor het werkveld het zoeken naar een evenwicht tussen de verschillende belangen die er zijn. Dit gaat dan om de autonomie van de jongeren garanderen, maar terwijl toch er voor zorgen dat het veilig blijft voor de jongeren, en hun motivatie behouden blijft. Dit hangt dan weer heel hard samen met de structurele problemen die er hangen waaronder het personeelstekort.

6. BIBLIOGRAFIE

Blanckaert, J. (2024). *Participatie van nabij bekeken in de residentiële jeugdhulp: inzichten vanuit participatief actieonderzoek* (Door Prof. Dr. Wouter Vanderplasschen, Dr. Chris Swerts, & Prof. Dr. Jan Naert) [Thesis]. https://libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/003/213/314/RUG01-003213314_2024_0001_AC.pdf

Blondeel, E. (2024, 30 september). NIEUW: Informatiebrochure 'tZitemzo . . . met de rechten van minderjarige cliënten in de IJH' -. Tzitemzo. <https://tzitemzo.be/publicaties/tzitemzo-jeugdrecht-met-de-rechten-van-minderjarige-cli%C3%abnten-in-de-ijh/>

Demos. (z.d.). DE PARTICIPATIELADDER PLAT GELEGD: HET PARTICIPATIECONTINUÛM. In *DE PARTICIPATIELADDER*(pp.2–3). https://demos.be/sites/default/files/01_participatieladder_plat_gelegd.pdf

Gedrags- en emotionele stoornis | VAPH. (z.d.). <https://www.vaph.be/professionelen/mdt/mdv/modules/gedrags-en-emotionele-stoornis>

Inspraak en participatie. (z.d.). rechtspositie.be. Geraadpleegd op 17 december 2024, van <https://www.rechtspositie.be/themas/inspraak-en-participatie>

Integrale jeugdhulpverlening. (z.d.). Vlaanderen. <https://www.vlaanderen.be/integrale-jeugdhulpverlening>

Intersectorale toegangspoorten (ITP) en teams continuïteit en jonge kind | Jeugdhulp. (z.d.). <https://www.jeugdhulp.be/organisaties/intersectorale-toegangspoorten-itp-en-teams-continuïteit-en-jonge-kind>

Meersdom, F. (2020, 16 september). *Jongeren over jeugdhulp: 'Het zijn de begeleiders die het verschil maken'*. Sociaal.Net. <https://sociaal.net/achtergrond/jongeren-over-jeugdhulp-begeleiders-maken-het-verschil/>

Niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp | Jeugdhulp. (z.d.). <https://www.jeugdhulp.be/themas/niet-rechtstreeks-toegankelijke-jeugdhulp>

Open AI. (2024). ChatGPT (GPT - 4). <https://chatgpt.com/>

7. BIJLAGEN

INTERVIEW 1 – SOCIALE DIENST

1. Wat is uw functie binnen het MFC?

Ik ben medewerker op de sociale dienst. Het belangrijkste rond inspraak van jongeren is om het collectief overleg te organiseren. Voor de rest doe ik heel veel administratie en praktische zaken. Het collectief overleg is opgesplitst in twee delen, jongeren en ouders.

De jongeren komen met onderwerpen, die besproken worden tijdens de bewonersvergadering, en van daaruit worden er drie puntjes gekozen waar ze verandering willen zien of wat ze belangrijk vinden. Die zaken worden gebundeld en dat wordt besproken op het collectief overleg met een afgevaardigde van elke leefgroep.

Op het collectief overleg zijn aanwezig: De afgevaardigde, de kwaliteitscoördinator, de dienstencoördinator, de directie, iemand onafhankelijk, dat is iemand van de buurt en ik. Het collectief overleg wordt geleid door een van de jongeren, en die persoon is de voorzitter. Dat vindt plaats in december en in juni.

2. Hoe worden de jongeren geïnformeerd over hun recht op inspraak?

Bij opname wordt er een boekje meegegeven betreft het DRM. Dat boekje gaat mee naar de IB. Een andere manier van informeren over hun inspraak is vooral het ontvangen van uitnodigingen van bijvoorbeeld, het collectief overleg. Stagiaires worden ook ingezet om de jongeren te informeren over hun rechten, waaronder het recht op inspraak.

3. Hoe ziet u de inspraak van de jongeren tot realiteit komen binnen de voorziening op de verschillende niveaus? (micro-meso-macro):

Micro: In de leefgroepen zelf is dit aan de hand van het persoonlijke groeitraject. Er worden groeidoelen bedacht die ze zelf mogen bepalen. Hierbij maakt de IB ook altijd een voorbereiding voor dit besproken wordt. Ook is er het trajectplan, dat 1 keer op het jaar wordt georganiseerd. Dit is de verderzetting van het PGT, en daar worden grotere doelstelling in gezet op langere termijn.

1x op het jaar wordt er ook een tevredenheidsonderzoek gedaan bij de jongeren. Hieruit worden actiepunten geformuleerd voor elke leefgroep, waarbij er achteraf een terugkoppeling is bij de jongeren door een bewonersvergadering. Dit is iets dat alle leefgroepen verplicht moeten doen. Dit is een moment waarbij iedereen uit de leefgroep wordt samengebracht waarbij gesproken wordt over dingen die leven in de groep, die veranderd moeten worden, ... er wordt gekeken naar wat er goed loopt, en wat er minder goed loopt. Deze verslagen moeten ook telkens beschikbaar gesteld worden voor de kwaliteitscoördinator, en die worden dan nagekeken. Bij de bewonersvergadering wordt er gekeken wie van de jongeren er naar het collectief overleg wordt gestuurd.

Meso: Tevredenheidsonderzoek wordt besproken op beleidsniveau, die punten worden per leefgroep doorgestuurd. Schrijven actiepunten op teamniveau (meso), en wordt teruggekoppeld bij collectief overleg.

Macro: DRM

4. Zijn er officiële overlegmomenten waar jongeren inspraak hebben?

Dat zijn de bewonersvergadering en het collectief overleg.

5. Hoe geeft u in uw dagelijkse werk vorm aan het recht op inspraak voor jongeren?

Aan de hand van de administratieve opname. Het is het traject van de jongeren dus zij ondertekenen ook het IDO.

Ook het uitnodigen van het collectief overleg, het organiseren ervan en activeren van de jongeren om mee te doen.

6. Op welke manier stimuleer je, binnen jouw functie, de inspraak van de jongeren?

Er worden posters opgehangen in de groep. Begeleiders worden altijd eerst geïnformeerd. De puntjes van de jongeren worden ook gegeven door begeleiding. Vroeger was dit door de jongere maar dit was voor sommigen een drempel. Naar de toekomst toe is het de bedoeling dit meer toegankelijker te maken. De begeleiding gaat mee activeren om puntjes op te maken. De taak is dus om onrechtstreeks de jongeren te gaan stimuleren, door de begeleiders te activeren, om vergaderingen te plannen, en de puntjes te geven waar aan gewerkt moet worden binnen de leefgroep.

Bij het collectief overleg wordt er ook gestimuleerd door gebruik te maken van cartoons en prenten in de powerpoint. Ook eten voorzien helpt om de jongeren te activeren en gemotiveerd te houden.

7. Hoe worden jongeren in dagelijkse beslissingen over hun begeleiding/traject betrokken?

Er zijn standaard dingen waar ze inspraak op hebben; PGT, Trajectplan.

De kleinere dingetjes zijn bijvoorbeeld zelf kiezen wat ze eten in de ochtend, vroeger was dit een vaste structuur (maandag choco, dinsdag confituur, ...)

Bij activiteiten wordt er gevraagd aan de jongeren wat ze willen doen. Ze proberen hun ook te laten nadenken wat gratis kan en geen geld kost. Ze trachten er ook naar aan de slag te gaan met datgene waar begeleiders op botsen, bijvoorbeeld het budget.

Wat het eten betreft worden er bakjes vanuit de diepvries voorzien, die klaargemaakt zijn door de grootkeuken. Er is wel sprake van zelfkook. Bij de ene leefgroep is dit dagelijks, bij de andere 1 keer in de week. Dit willen ze ook stimuleren. Hierbij kiezen ze wat ze eten, en koken ze ook mee. Dit betreft een beetje de ontwikkeling naar zelfstandigheid en realistisch zijn over het feit dat ze niet zomaar eten krijgen voorgeschoteld zonder er iets voor te doen.

Elke jongere heeft ook een privilege dat ze zelf mogen kiezen. Dit kan gaan om een extra koek bij het achttuurtje, extra uur wifi, ...

De Jongeren mogen hun kamer ook eigen maken. Er is ruimte voorzien om zelf decoratie op te hangen, eigen bureaustoel te plaatsen, ...

In samenspraak met de leefgroep kan de jongeren er voor kiezen om afspraken te maken met de ouders, die dan via de trajectcoördinator wordt aangehaald in gezinsgesprekken.

**8. Zijn er specifieke kenmerken van GES-problematiek die de inspraak bemoeilijken?
Welke obstakels ervaar je hierbij?**

Het grootste obstakel is de **hier en nu**: De jongeren kijken niet naar het toekomstperspectief en grotere gehelen, maar kijken naar wat er nu belangrijk is. Jongeren geven aan dat ze iets willen in het hier en nu, nood aan directe behoeftebevrediging. Wanneer ze iets vragen kan dit pas later, misschien zelfs als ze het niet meer meemaken. Dat is moeilijk voor hen om mee om te gaan.

Concentratie: collectief overleg wordt beperkt tot 2u en is voor de jongeren moeilijk. Vroeger was dit 5-6 uur. Vroeger had elke leefgroep 15 puntjes. Nu is dit beperkt tot 3 puntjes om de concentratie te behouden en keuzes te kunnen maken. Er worden geen pauzes gedaan omdat het moeilijk is voor de jongeren om terug van start te gaan. Het kost moeite voor hen om lang stil te zitten en te luisteren naar elkaar.

Er wordt hierbij gezorgd voor zo veel mogelijk structuur, aangepast op de jongere.

Voorbeeld van een situatie vroeger is dat de voorzitter in crisis ging voor dat het collectief overleg van start ging en niemand anders wou dit overnemen.

9. Hoe ga je om met weerstand of gebrek aan motivatie bij jongeren betreft de inspraak?

Gebrek aan motivatie is er niet echt bij het collectief overleg, maar wordt wel aangewakkerd door meteen antwoord te geven of iets kan of niet kan. Wanneer iets kan krijgen de jongeren meteen een opdracht. Wanneer dit een opdracht is die meteen kan gebeuren, dan zijn ze gemotiveerd om aan de slag te gaan. Motivatie blijft er door antwoord te krijgen door het in het hier en nu te houden.

10. Welke veranderingen zijn er volgens u nodig om het recht op inspraak voor de jongeren in de toekomst beter te waarborgen.

Jongeren worden niet altijd over alles geïnformeerd naargelang de inhoud en interesse. Bij praktische dingen die ver van hun bed zijn zullen ze geen interesse tonen, waar je hun dan ook kwijt bent. Dit kan ook gaan rond meedelende zaken vanuit de overheid, dan zullen ze hier geen interesse in tonen. Is het voor hun toepasbaar, dan wel. Ingewikkelde materie is niets voor hun.

Wat het collectief overleg met ouders betreft, is dit verplicht om te organiseren. Dit wordt niet gerealiseerd door gebrek aan interesse bij de ouders. Sommigen hebben ook de middelen niet of de mogelijkheid om langs te komen.

INTERVIEW 2 – (HOOFD)BEGELEIDER

1. WAT IS UW FUNCTIE BINNEN HET MFC?

Ik ben hoofdbegeleider van leefgroep drie. Ik ben bevoegd om de organisatie binnen de leefgroep vlot te verlopen, de uurroosters van het team volgens wettelijke bepaling, dat er niemand 20u aanwezig is. Verder ben ik ook bevoegd voor het organiseren van de leefgroep, de dagelijkse werking. Hiermee bedoel ik de structuren van de jongeren, de veiligheid garanderen, ...

Ik ben ook een tandem met de trajectcoördinator. Samen bewaken wij in samenspraak het pedagogische stuk. Dit gaat dan om het groeitraject, de inhoudelijke pedagogische werking. Ook regelen en organiseren we samen onder andere de vakanties met de context.

2. HOE WORDEN DE JONGEREN GEÏNFORMEERD OVER HUN RECHT OP INSpraak?

Bewonersvergaderingen zijn 1x per maand, dit is verplicht en het verslag hiervan wordt telkens op de server geplaatst. Dit wordt tevens opgevolgd door de kwaliteitscoördinator. Bij bewonersvergaderingen krijgen de jongeren te horen wat er vanuit het team wordt beslist, en ook de inbreng van jongeren wordt erin gestoken, wat zij willen veranderd zien, wat ze missen, meer activiteiten, andere spelletjes. Dit gaat hem om een meer algemene werking van leefgroep om voldoende te hebben om goed thuis te voelen.

Jongeren worden altijd betrokken in hun **PGT**. Dit gaat dan bijvoorbeeld rond de schoolse trajecten, trajecten die afbouwen in samenspraak met context. Het is belangrijk om goed te weten wat hun noden zijn en hun wensen naar toekomst toe. Het is belangrijk om perspectief te geven, dit zorgt voor motivatie bij de jongeren.

Collectief overleg, waarbij 1 afgevaardigde per leefgroep, telkens zijn dit 3 puntjes per leefgroep die meegenomen worden. Dit kan algemeen zijn : speeltuin, ... Het gaat over de hele werking van het MFC. Bijvoorbeeld: wifi systeem is er gekomen door jongeren die dit gebracht hebben op het collectief overleg.

3. HOE ZIET U DE INSpraak VAN DE JONGEREN TOT REALITEIT KOMEN BINNEN DE VOORZIENING OP DE VERSCHILLENDE NIVEAUS? (MICRO-MESO-MACRO)

Op teamvergadering wordt er besproken wat uit de bewonersvergadering gekomen is. Voor de uitvoering wordt er telkens eerst op team gekeken, wat verandert, wat verandert niet.

In pedagogisch inhoudelijke werking behoren ook de privileges en groeidoelen: eerst gaan kijken bij de teamvergadering, daarna wordt dit uitgevoerd door individuele begeleider (IB)

Collectief overleg wordt eerst besproken met het pedagogisch beleid. Wat kunnen we implementeren? En is het mogelijk?

4. ZIJN ER OFFICIËLE OVERLEGMOMENTEN WAAR JONGEREN INSpraak HEBBEN?

Bewonersvergadering is 1x/maand

Collectief overleg

IB besprekingen worden samen met hun voorbereid, dit is om de 5/6 weken, daarin wordt stilgestaan bij het traject.

Bij bijzondere gebeurtenissen wordt er GOG gemaakt, daarbij kunnen jongeren ook inspraak hebben, wanneer een jongere bijvoorbeeld aangeeft dat het niet meer lukt, dan kan van daaruit bekeken worden wat die nodig heeft. Hoe kan er rust geboden worden? Zitten niet mee aan tafel maar wat hij brengt naar begeleiding, via conflictcyclus.

- 5. HOE GEEFT U IN UW DAGELIJKSE WERK VORM AAN HET RECHT OP INSPRAAK VOOR JONGEREN?**
Ze kunnen de begeleider op elke minuut van de dag aanspreken en kan doorgegeven worden.
Er is studie, waarbij er wordt stilgestaan bij vooral de moeilijke trajecten om te zien wat er kan veranderd worden.
IB-besprekingen, hierbij kan elke IB brengen wat er moet aangepast worden.
Er is een bord waar ze altijd kunnen opschrijven wat ze willen veranderen. Dit wordt op teamvergadering gebracht.
Ook de zelfkook is er gekomen vanuit de jongeren. Daarbij is er een beurtrol wie er kiest.
- 6. OP WELKE MANIER STIMULEER JE, BINNEN JOUW FUNCTIE, DE INSPRAAK VAN DE JONGEREN?**
Via 1 op 1 gesprekken, dat er een klimaat heerst dat elke begeleider aanspreekbaar is en dat ze niet met een probleem blijven zitten. Wanneer je in leefgroep zelf iets vraagt komt er niks, maar bij studie wordt er genoeg tijd genomen om te luisteren naar wat een jongere wilt of waar die nood aan heeft.
- 7. HOE WORDEN JONGEREN IN DAGELIJKSE BESLISSINGEN OVER HUN BEGELEIDING/TRAJECT BETROKKEN?**
Voorbereiding van IB wordt individueel besproken en voorbereid. Er wordt bekeken welke groeidoelen en privileges ze hebben. Bvb zelfzorg, wanneer dat lukt gaan we kijken wat nog moeilijk loopt, bvb taalgebruik. Beslissing ligt bij het team. Na IB bespreking is er een terugkoppeling wat er gezegd geweest en aangepast is, wat er beslist is. Jongeren hebben groeifiches op hun kamer hangen en voor het slapen worden de groeidoelen besproken.
- 8. ZIJN ER SPECIFIEKE KENMERKEN VAN GES-PROBLEMATIEK DIE DE INSPRAAK BEMOEILIJKEN? WELKE OBSTAKELS ERVAAR JE HIERBIJ?**
Ze zijn zeer eisend en kunnen niet om met afwijzing, wanneer een jongere privileges vraagt en te veel vraagt. Ze kunnen niet alles in 1 keer krijgen, en kunnen dit ook niet begrijpen. Ze begrijpen ook niet altijd waarom ze groeidoelen hebben, ontkennen dat ze problematiek hebben. Ontkennen alles wat je ziet.

Evenwicht in relatie behouden en zien dat je voldoende dicht staat bij de jongeren zodat ze gehoord worden om inspraak te hebben.

Ze zijn het praten moe omdat ze al jaren lang hulpverlening gehad hebben die niet geholpen hebben dus dan moeilijk wordt om hier over te praten. Doordat ze al zo vaak geplaagd zijn. Het duurt na een tijd te lang voor hun en wachten dan tot de maatregel wegvalt.
- 9. HOE GA JE OM MET WEERSTAND OF GEBREK AAN MOTIVATIE BIJ JONGEREN BETREFT DE INSPRAAK?**
Inventief zijn, andere insteken proberen. Bvb. Eens gaan wandelen om zo in gesprek te gaan, meer 1op1 activiteiten, IB activiteiten, duidelijk maken dat het belangrijk is om naar toekomst toe te werken.
Wisselen van IB wordt ook gedaan, wisselen van mensen, wisselen van leefgroep. Kan vanuit de vraag van jongeren, maar ook wanneer een traject niet goed loopt.
Het is belangrijk blijven perspectief te geven naar toekomst toe, anders voelen zich uitzichtloos, en dan is er ook geen motivatie.
- 10. WELKE VERANDERINGEN ZIJN ER VOLGENS U NODIG OM HET RECHT OP INSPRAAK VOOR DE JONGEREN IN DE TOEKOMST BETER TE WAARBORGEN?**

Het is nodig om voldoende personeel te hebben en stabiele teams om continu werk te verzekeren, om op die manier de inspraak van de jongeren te verzekeren. Door personeelstekort is er te weinig tijd om hiermee bezig te zijn. Vaak zijn er heel wisselende teams en dit zorgt voor problemen om kwaliteit van het werk aan te houden.

Het is aan begeleiding om de jongeren de momenten van inspraak aan te bieden, het is aan pedagogische werking om inspraak te bieden. De jongeren kunnen altijd overal terecht maar het probleem is personeelstekort.

Voldoende middelen voorzien voor moeilijke trajecten dat je ook tijd kan spenderen voor andere jongeren. Extra middelen voor meer personeel in te zetten voor moeilijke trajecten. IPH middelen, kunnen niet veel gebruik meer van maken. Dit is niet makkelijk meer toegestaan. De werkdruk is zeer hoog, waardoor het moeilijk is om voldoende tijd te spenderen aan inspraak van de jongeren.

INTERVIEW 3 – TRAJECTCOÖRDINATOR

1. WAT IS UW FUNCTIE BINNEN HET MFC?

trajectcoördinator, een van de taken is contextbegeleiding. Dit is zo veel mogelijk in contact komen met ouders/netwerk en inzetten op netwerkverbreding van de jongere. Op gesprekken is er een terugkoppeling over hoe de jongere het doet in de leefgroep en wordt er ook gevraagd aan ouders hoe het thuis loopt, waar ze tegenaan lopen, wat de reden is van verplaatsing, verlies van draagkracht. Het is om de context terug te versterken. Je moet de jongere bekijken met zijn context als een geheel.

Een andere taak is teamcoach van de leefgroep. Dat houdt in dat i de rechtsreeks leidinggevende ben van de leefgroep. Dit wil zeggen dat die de wekelijkse teamvergadering leidt. Om de zoveel tijd is er een intervisie of teamdag om de mensen pedagogisch inhoudelijk sterker te maken. Hierbij wordt een casus voorgelegd, en wordt er ook stilgestaan bij de teamdynamiek om te zien wat iedereen zijn sterktes en zwaktes zijn. In hoever heeft iedereen zijn rol in de groep? Hier wordt ook aan gewerkt binnen individuele gesprekken met de begeleiders. Dit gaat dan onder andere over het functioneren.

Een derde taak is beleidsmedewerker, het pedagogisch beleid mee uitwerken. Het pedagogisch overleg gebeurt met de pedagogisch coördinator, algemeen directeur en trajectcoördinatoren. Er wordt hierbij stilgestaan bij de visie, en hoe er met de jongeren gewerkt wilt worden. Hierbij komt ook de visie van grensoverschrijdend gedrag aan bod, het DAM-beleid, hoe omgaan met straffen en belonen, wat nu bijsturen en bekrachtigen is. Hierbij komt ook de samenwerking met de politie aan bod.

Alle traco's hebben een permanentiedag in de week. Dat is een soort hulplijn. Dan ben je beschikbaar voor alle leefgroepen. Dit aakt dat je als beleidsmedewerker mee moet zijn in andere trajecten van andere jongeren. Ook elkaar brieven over zaken die lopende zijn, of waar op ze botsen hoort hierbij.

2. HOE WORDEN DE JONGEREN GEÏNFORMEERD OVER HUN RECHT OP INSPRAAK?

In leefgroep hangt een poster met alle rechten van minderjarigen in de jeugdzorg, er zijn ook folders, deze krijgen ze bij de intake mee.

3. HOE ZIET U DE INSPRAAK VAN DE JONGEREN TOT REALITEIT KOMEN BINNEN DE VOORZIENING OP DE VERSCHILLENDE NIVEAUS?

Het doel is de jongere zoveel mogelijk bij het trajectplan te betrekken. Vanaf een bepaalde leeftijd mogen ze aansluiten bij het trajectplan. Ter voorbereiding daarvan is er een gesprek met ouders waarbij ook de jongere betrokken is. Voor diegene die onder toezicht staan van de JRB, is er voorzien dat ze op 12 jaar mee aanwezig mogen zijn over wat er gezegd wordt, en wat er beslist wordt. Zij hebben allemaal een jeugdadvocaat, die er is voor de jongeren en opkomt voor de rechten van de jongeren.

Ook is er de bewonersvergadering. Die is er 1x per maand en dan kunnen er suggesties worden gegeven, bezorgdheden, Etc. Soms worden trajectcoördinatoren hierop aangesloten, maar dit is eerder uitzonderlijk. Dit is dan vooral bij grote bezorgdheden voor signaal.

Het collectief overleg wordt opgevolgd vanuit de leefgroep. Als trajectcoördinator heeft men hier geen aandeel in.

4. ZIJN ER OFFICIËLE OVERLEGMOMENTEN WAAR JONGEREN INSpraak HEBBEN?

bewonersvergadering, collectiefoverleg, trajectplanbespreking

Bij trajectplanbespreking wordt altijd teruggekoppeld naar de jongere, wat de nieuwe doelstellingen zijn, ... Dit wordt doorgenomen samen met begeleider en de jongere geeft hierbij akkoord en mag er nog dingen aan veranderen indien mogelijk. trajectplandoelen zijn ruimer, gaan voor een heel jaar, samen met context.

Er zijn ook doelen aan jongeren gebonden en dit zijn groeidoelen, worden opgesteld bij teamvergadering. Aan IB is het om het er op voorhand over te hebben met de jongere. Dit zijn vooral kleinere doelen.

5. HOE GEEFT U IN UW DAGELIJKSE WERK VORM AAN HET RECHT OP INSpraak VOOR JONGEREN?

Dit zit in kleine dingen. Er is de gewoonte om 1x in de week langs te gaan bij de jongeren op de kamer, bij de studie, om te horen hoe het is met de jongere en wat ze eventueel willen. De stap wordt naar hen gezet omdat de stap naar de trajectcoördinator hoger ligt. Door de trajectcoördinator kunnen dingen in beweging gezet worden bij bijvoorbeeld consulent. Als trajectcoördinator kunnen er ook zaken in beweging gezet worden in samenspraak met de jongere.

6. OP WELKE MANIER STIMULEER JE, BINNEN JOUW FUNCTIE, DE INSpraak VAN DE JONGEREN?

Door toegankelijk te zijn en alles laagdrempelig te houden. Dit gaat ook over de stijl en manier van communiceren met de jongeren. Belangrijk om te proberen een vertrouwensband op te bouwen zodat je geen vreemde bent voor hun.

Om het laagdrempelig te houden wordt er niet gepusht om altijd in gesprek te gaan, maar ze wel te motiveren om in gesprek te gaan. Dit gebeurt door niets op te dringen. Iets vragen aan de jongere is vaak een opening voor een open gesprek.

7. HOE WORDEN JONGEREN IN DAGELIJKSE BESLISSINGEN OVER HUN BEGELEIDING/TRAJECT BETROKKEN?

Dit gebeurt via contactmomenten, het trajectplan, soms ook door begeleiding zelf door de dag heen. Dit kan heel klein zijn, bijvoorbeeld over het eten.

8. ZIJN ER SPECIFIEKE KENMERKEN VAN GES-PROBLEMATIEK DIE DE INSPRAAK BEMOEILIJKEN? WELKE OBSTAKELS ERVAAR JE HIERBIJ?

Veel van de jongeren hun GES-problematiek gaat gepaard met een licht verstandelijke beperking. Dit zorgt er voor dat de communicatiestijl moet worden aangepast. Geldt ook voor jongeren met ASS. Hiermee wordt dus ook bedoeld om geen uitdrukkingen te gebruiken die anders geïnterpreteerd kunnen worden.

Alles gaat ook heel traag in hun hoofd. Ze willen alles nu en niet later. Jongeren hebben het moeilijk om op lange termijn te denken. Bvb jongere heeft kabinetsbespreking gehad in mei, waarbij jongere deels inspraak had in iets dat kan veranderd worden. Jeugdrechter zegt dat er een evaluatie is in november, jongere vraagt in tussentijd heel veel hierachter. Dit is zeer moeilijk voor hen om te beseffen.

Jongeren met een heel lang traject wat maakt dat, jongeren die onveilig gehecht zijn, heel veel wantrouwen ervaren en het is moeilijk voor hen om hier door te geraken. Dit kan gaan om jongeren die in andere voorzieningen hebben gezeten, al een lange tijd een moeilijk schooltraject lopen, Etc. Ze zijn de motivatie kwijt door al lang in hulpverlening te zitten. Ze hebben het gevoel van niets meer te willen zeggen, geen vertrouwen meer te hebben. Ze geloven niet meer dat je het goed met hen voor hebt, vooral jongeren die onder JRB staan. Die gaan er vanuit dat de trajectcoördinator alles beslist, maar het is de jeugdrechter die beslist. Trajectcoördinator probeert er het beste van te maken, maar dit is moeilijk voor hen om te beseffen. Jeugdrechter wordt wel gebriefd door de trajectcoördinator.

9. HOE GA JE OM MET WEERSTAND OF GEBREK AAN MOTIVATIE BIJ JONGEREN BETREFT DE INSPRAAK?

Bijvoorbeeld een jongere sluit zich helemaal af en wilt niet aangeven wat hem bezig houdt. Hierbij wordt telkens aangehaald om te blijven spreken, om te praten over wat er in het hoofd omgaat en wat ze willen. Ook het duiden op het willen helpen is hier een aandeel in. Er is alleen heel veel achterdocht bij hulpverlening waardoor ze het gevoel te hebben niets meer te betekenen en geen motivatie meer hebben.

Het doel is om te werken vanuit motivatie en vrijwilligheid, beloningssystemen, perspectief bieden, ... Soms is er een TO nodig waarbij jongeren het besef krijgen dat er iets aan moet gedaan worden, wat ook voor motivatie kan zorgen om te blijven doorgaan en mee te werken in hun traject. Bijvoorbeeld een staptocht, dat is 1 op 1, buitenlicht, wettelijk afwezig maar is met iemand die ze nog nooit gezien hebben, is ook een enorme fysieke inspanning. Motivatie werkt soms niet altijd, wanneer het niet lukt.

10. WELKE VERANDERINGEN ZIJN ER VOLGENS U NODIG OM HET RECHT OP INSPRAAK VOOR DE JONGEREN IN DE TOEKOMST BETER TE WAARBORGEN.

Onlangs is er een bijscholing gevolgd door de trajectcoördinatoren. Dit was een workshop "taal voor allemaal" en dit gaat over dat je trajectplan schrijft in begrijpbare

taal. Er moet nagedacht worden over hoe te schrijven zodat de jongere het begrijpt en op die manier dus ook een duidelijke inspraak kan geven over wat er geschreven wordt over hem/haar. Als jongeren later hun dossier willen inlezen, dan is dit ook een soort van inspraak.

Door het personeelstekort worden jongeren die het beter doen ook veel minder gehoord dan jongeren die het moeilijker hebben. Er wordt meer tijd geïnvesteerd in de moeilijkere trajecten waardoor er weinig wordt gekeken naar de jongeren waarbij het beter loopt. Dit is ten gevolge van het personeelstekort dat er is binnen de sector. Er is weinig tijd wat er voor zorgt dat niet alles kan gedaan worden met de jongeren.

Heel veel jongeren hebben ook het gevoel dat het gesprek dat ze hebben met een begeleider/trajectcoördinator voor de vorm is. Maar er moet ook degelijk iets aan gedaan worden. Ze moeten het gevoel krijgen van hun standpunt te begrijpen en dat hier iets mee wordt gedaan.

INTERVIEW 4 – PEDAGOGISCH COÖRDINATOR

1. Wat is uw functie binnen het MFC?

Ik werk in Capelderij als peco, taak als eindverantwoordelijkheid is alles wat pedagogisch is, eindverantwoordelijke van jongeren met ondersteuning van traco's die de trajecten opvolgen.

Pedagogisch beleid, visie, pedagogische ondersteuning, mee nadenken wanneer trajecten geblokkeerd zijn. De Traco is het eerste aanspreekpunt.

Eindverantwoordelijke houdt in dat ik alle trajectplannen bij zit en ik teken dit ook ter afhandeling.

Bij het pedagogisch beleid wordt er besproken over de visies, de methodieken die worden gebruikt. Organisatorisch zorgen dat de traco's een permanentiefunctie bieden aan begeleiders. Dat is een ondersteuning die wij bieden. Advies vragen wanneer ze iets niet goed weten, na een crisis goed ondersteunen. Soms is er twijfel over een traject of er een schorsing komt. Dit wordt altijd besproken met mij. Dit wordt voorbereid op pebeO, ook voor permanentie, er is een doorschuifstelsel. Zeer groepsoverschrijdend. Ik ben altijd op de hoogte van de algemene zaken. Per groep zijn er bepaalde afspraken, ook overkoepelend wat belangrijk is bij groepsoverschrijdend werken.

2. Hoe worden de jongeren geïnformeerd over hun recht op inspraak?

Elke jongere die opstart, bij intake, bij juiste keuze krijgen infolders mee over decreetpositie van de minderjarigen, daar staan alle rechten in.

In de leefgroepen hangen posters met rechten van de jongeren, jongeren worden ook geïnformeerd door elk jaar het krijgen van nieuwe folder en deelnemen aan collectief overleg.

Bij het collectief overleg heeft elke leefgroep een afgevaardigde, alle vragen, grieven, noden die ze hebben worden daar doorgegeven en opgelijst. Afgevaardigde nemen deze mee. Directie is daar, dienstcoördinator, sociale dienst. Een vraag die niet valt binnen de rechten kan al meegegeven worden. Ouders krijgen ook verslag van het collectief overleg.

Binnen de jeugdzorg 12+ is het niet dat de ouder direct wordt geïnformeerd over een incident. Dit wordt eerst besproken met de jongere. Als er jeugdrechtsbank op zit moet dit wel geweten zijn bij JRB.

Via bewonersvergadering als ze vragen, noden, bedenkingen hebben. Alles kan besproken worden op de bewonersvergadering, op die manier inspraak.

Jaarlijks is er ook een tevredenheidsenquête, via enquêtes wordt de tevredenheid gemeten van jongeren gericht op open vragen. Dit gebeurt door stagiairs, er is een interview met doorvragen. Die resultaten worden doorgegeven aan de traco, pedagogisch beleid en dit gaat door naar de teams. Wat zijn werkpunten, wat zijn groeidoelen, waar willen we aan werken vanuit de tevredenheidsbevraging, wat komt veel terug?

3. Hoe ziet u de inspraak van de jongeren tot realiteit komen binnen de voorziening op de verschillende niveaus?

macro: de enquêtes, dit gaat over de eigen groep maar ook algemeen beleid. Kan over praktische dingen gaan.

Meso: bewonersvergadering

Micro: trajectplan en de werkpunten binnen PGT. We werken met pgt, waarin groei willen aanhalen, jongeren motiveren om te groeien. De jongeren kunnen in bepaalde groei ingeschaald worden en kunnen ze vragen naar bepaalde privileges. Dat zijn dan extratjes

die enkel voor die jongere worden ingezet, als ze hier klaar voor zijn. Bepaalde privileges kunnen uitlopen tot iets vanzelfsprekend dat het geen privilege meer is. Dat is op maat en hebben hierbij ook een aantal werkpunten, groeidoelen, op korte termijn. Met de individuele begeleider wordt er stilgestaan bij groeidoelen. Wat is nodig van ons om tot een volgende groei te komen? Bijvoorbeeld Groeidoel rond hygiëne, nee durven zeggen. Hangt binnen de kast, en dit is voor de privacy.

Het trajectplan is op lange termijn, er wordt gewerkt met doelstellingen naar gezin toe, naar jongeren toe, samenwerkingsdoelen. Deze worden voorbereid met de jongere, daar waar ook inspraak is. Dit wordt 1 keer per jaar besproken. Ze hebben inspraak op hun einddoelstellingen.

4. Zijn er officiële overlegmomenten waar jongeren inspraak hebben?

Trajectplanbespreking indien ze dit willen. IB bespreking en wordt op teamvergadering besproken. PGT, collectief overleg, bewonersvergadering, tevredenheidsbevraging.

5. Hoe geeft u in uw dagelijkse werk vorm aan het recht op inspraak voor jongeren?

Er wordt apart besproken met de jongere waarom bepaalde maatregelen moeten genomen worden, of waarom er aan gedacht wordt. Dit kan ook met de traco zijn. Het is belangrijk om altijd te zeggen hoe er naar gekeken wordt en dat dit besproken wordt met de jongere en hoe die er naar kijkt.

Wanneer vanuit traco's iets gezegd wordt, worden altijd de rechten van het kind in het achterhoofd, met de focus naar inspraak van de jongere.

6. Op welke manier stimuleer je, binnen jouw functie, de inspraak van de jongeren?

Door alert te zijn dat er rekening mee gehouden wordt, een adviserende rol. Met de ogen van de jongeren kijken.

Ik kijk trajectplanen altijd na, en altijd door het oog van doorverwijzer, dat de kwaliteiten van jongeren voldoende aan bod komen en vanuit het oog van jongere die inzage krijgt op verslaggeving. Ze hebben recht om hun dossier in te kijken en ook dat het leesbaar is voor de jongere.

Als jongere aanwezig is op het trajectplan wordt er altijd gericht naar de jongere. Jongeren zien niet altijd eigen noden omdat ze emotioneel laag functioneren. Ook noden van begeleiding in kaart brengen.

Na TP worden doelstellingen en besluit teruggekoppeld naar de jongere en word door hun ondertekend.

Zonder motivatie van jongeren en ouders werkt het ook niet.

7. Hoe worden jongeren in dagelijkse beslissingen over hun begeleiding/traject betrokken?

Als een jongere iets vraagt wordt er altijd met begeleiding gekeken of dit verantwoord is of betrouwbaar is. Wanneer het een nee is duidelijk maken waarom dat niet gaat.

Als jongeren halal of vegetarisch willen eten wordt hier op ingegaan. Jongeren kunnen zakgeld opvragen, hebben het recht op zakgeld (vrij besteed bedrag), blijven inzetten op in gesprek gaan met jongere, gepast omgaan met zaken. Jongeren zijn vrij om vragen te stellen, inspraak te hebben, maar altijd motiveren waarom het een nee is.

8. Zijn er specifieke kenmerken van GES-problematiek die de inspraak bemoeilijken? Welke obstakels ervaar je hierbij?

Vanuit de GES-problematiek zijn ze zeer impulsief, zeer moeilijk om gedrag te reguleren. Het is belangrijk om niet alles toe te kennen. Dit kan leiden tot escalatie.

Jongeren zijn op vlak van SEO zeer laag en het is moeilijk voor hun om zelf in te schatten wat aangewezen is, wat niet aangewezen is. Eerst een rustmoment en dan in gesprek gaan.

Er zijn soms veel randfenomenen wat er voor zorgt dat ze geen doordachte beslissingen nemen. Er is nood om evenwicht te zoeken.

9. Hoe ga je om met weerstand of gebrek aan motivatie bij jongeren betreft de inspraak?

Motiverende gesprekstechnieken, gesprekken die motiveren, rustmoment inlassen. Er zijn situaties waarbij het niet evident is om rechten te volgen, altijd proberen in gesprek te gaan. Het gevoel geven dat we betrouwbaar zijn naar jongeren, veiligheid, bescherming, betrouwbaarheid. Er wordt ingezet om met de jongere te gaan praten.

10. Welke veranderingen zijn er volgens u nodig om het recht op inspraak voor de jongeren in de toekomst beter te waarborgen.

Er is al heel veel ingezet op visietaken op basis van het DRM. Maar we moeten de vinger aan de pols houden. Elke jongere heeft recht op een IB momentje, maar het blijft een uitdaging om de rechten van de jongeren te blijven respecteren. Soms strookt de rechten van de jongeren niet met de normen en waarden. Goed communiceren naar elkaar toe, goed op de hoogte zijn van de rechten van de minderjarigen. Er moeten grenzen getrokken worden.

We moeten blijven in communicatie gaan. Zo goed mogelijk doen voor de jongeren. Kijken naar noden van jongeren, begeleiders. Het gaat om transparantie.

We mogen enkel op de kamer gaan als er onveiligheid is, soms is er de neiging om te kijken op de kamer. Hierbij wordt in gesprek gegaan met de jongere. Alternatieven gaan zoeken om de rechten te waarborgen is een uitdaging